

Οι τοιχογραφίες της Θήρας: Διεθνές Συνέδριο

Συμπληρώνεται φέτος τριάντα χρόνια από την εποχή που ο αείμνηστος Στ. Μαρινάτος και το επιτελείο του ξεκίνησαν να φέρουν στο φως τις περιφραγμένες τοιχογραφίες της Θήρας στο Άκρωτιρι, ευρήματα ανέκαθεν της αρχαιολογικής, εικαστικής και τεχνολογικής αρέσκης, από τα σημαντικότερα του αιώνα που τελειώνει. Μέσα σ'αυτά τα χρόνια πραγματοποιήθηκε ένα τεράστιο έργο αποκάλυψης, στερέωσης, καθαρισμού και ανάδειξης των μοναδικών έργων τέχνης της Εποχής του Χαλκού, με τη διεύθυνση (από το 1974) του καθηγητή Χρήστου Ντούμα. Το μεγάλο αυτό έργο δεν περιορίστηκε, ωστόσο, στη διάσωση και συντήρηση των τοιχογραφιών. Τα ευρήματα μελετήθηκαν διεπιστημονικά σε όλες τις διαστάσεις που επιβάλλει η σημασία τους: αρχιτεκτονική, εικαστική, θρησκευτική, κοινωνική, περιβαλλοντική, τεχνική, εικαστική και άλλες, ενώ πολυάριθμες μελέτες έχουν μέχρι τώρα δημοσιευθεί.

Στο Διεθνές Συνέδριο που έγινε (30/8-4/9/97), περισσότεροι από 100 επιστήμονες, αρχαιολόγοι και άλλοι ειδικοί από όλο το κόσμο, παρουσίασαν τα νεότερα πορίσματα των ερευνών τους για τις τοιχογραφίες και έκαναν μια συνολική αποτίμηση των μέχρι τώρα μελετών και έργων. Οι εργασίες ανακοινώθηκαν στο Συνεδριακό Κέντρο των Φηρών, που είναι καρπός του δημουργικού ενθουσιασμού του Π. Ν. Νομικού, και η διοργάνωση έγινε από το ίδρυμα "The Thera Foundation". Το ίδιο ίδρυμα έχει στο ενεργητικό του, μεταξύ πολλών άλλων, τις πιστές αναπαράγωγές, με υψηλής τεχνολογικής φωτογραφικής απεικόνιση, σε φυσικό μέγεθος, όλων των τοιχογραφιών της Θήρας που έχουν μέχρι σήμερα συντηρηθεί. Η έκθεση παρουσιάζεται για πρώτη φορά και προβλέπεται να παρουσιασθεί μελλοντικά τόσο στην Αθήνα όσο και σε άλλες μεγάλες πόλεις του εξωτερικού. Ας σημειωθεί ότι οι τοιχογραφίες που παρουσιάστηκαν αντιστοιχούν περίπου στο ένα τρίτο του συνολικού αριθμού έργων τέχνης που περιμένουν στα εργαστήρια της ανασκαφής να συντηρηθούν για να γίνουν προσιτά στο ευρύ κοινό.

Τα Πρακτικά του 3ου Συμποσίου Αρχαιομετρίας

Εξήντα περίπου πρωτότυπες εργασίες θα περιέχει ο τόμος των Πρακτικών του 3ου Συμποσίου Αρχαιομετρίας της Ελληνικής Αρχαιομετρικής Εταιρείας (ΕΑΕ), που έγινε το Νοέμβριο του 1996 στην Αθήνα. Όλες οι εργασίες που θα δημοσιευθούν έχουν ήδη κριθεί από μέλη διεθνούς επιστημονικής επιτροπής και καλύπτουν σχεδόν όλα τα πεδία του κλάδου της Αρχαιομετρίας: απόλυτες χρονολογήσεις, γεωμετρικές διακοσμήσεις, αρχαία τεχνολογία, πρόλευση, μελέτες οργανικών υπολειμμάτων, μαθηματικές-στατιστικές μελέτες στην Αρχαιολογία, διακίνηση πρώτων υλών κ.ά. Εκτός από το υψηλό επίπεδο των εργασιών που υποβλήθηκαν, διαπιστώθηκε ότι σε πολλές ερευνητικές ομάδες συμμετέχουν τόσο αρχαιολόγοι όσο και ειδικοί από τις θετικές επιστήμες, πράγμα που επιβεβαιώνει ότι η διεπιστημονική προσέγγιση μεγάλων αρχαιολογικών θεμάτων είναι μία γενονός. Σημαντικό στοιχείο ακόμη είναι ότι το υλικό που μελετάται προέρχεται, στην πλειονότητά του, από την Ελλάδα και την Κύπρο. Η προετοιμασία των Πρακτικών βρίσκεται ήδη σε προχωρημένο στάδιο και ο σχετικός τόμος αναμένεται να κυκλοφορήσει κατά το τέλος του έτους ή στις αρχές του 1998. Στο μεταξύ κυκλοφορεί ήδη ο τόμος των Πρακτικών του 2ου Συμποσίου (33 εργασίες, 450 σελίδες, έκδοση 1996), ενώ μερικά ακόμη αντίτυπα Πρακτικών του Πρώτου Συμποσίου Αρχαιομετρίας (1992) διατίθενται δωρεάν στους αναγνώστες από την Εταιρεία. Πληροφορίες: τηλ. 6513 111, εσωτ. 247 (Αθήνα).

"Τα μέταλλα στην αρχαιότητα": Διεθνές Συνέδριο

Στο Μουσείο Peabody (Harvard University, Boston, U.S.A.) έγινε ειδικό για τη μελέτη των αρχαίων μετάλλων Συνέδριο,

από 10 έως 13 Σεπτεμβρίου 1996, στο οποίο 300 περίπου συνέδριοι παρουσίασαν και εξέτασαν τα τελευταία αποτελέσματα και τις σύγχρονες τάσεις για την αρχαιομεταλλουργία, με υλικό που προερχόταν από όλο τον κόσμο.

- Οι τομείς έρευνας είναι καταμετρήσι με ως εξής:
- Current research on ancient mining and archaeometallurgy.
  - The mineralogy and geochemistry of ore-deposits and ancient extractive metallurgy.
  - The characterization of ore-deposits for provenance and technology.
  - Reconstructing ancient metal production and use.
  - The social context of ancient metal production and use.
  - Theoretical aspects of ancient metallurgy.
  - The Ethnography of metallurgy.
  - Metals analysis in Archaeology.

Εκτός από αρχαιολογία και μεταλλουργούς υπήρξε, για πρώτη φορά, μεγάλη συμμετοχή ειδικών και από άλλους κλάδους (γεωχημικοί, ανθρωπολόγοι, εθνογράφοι κ.ά.), που συνεισφέρουν ουσιαστικά σε μια πληρέστερη κατανόηση της σχέσης των μετάλλων-κοινωνιών με τις χημείες, τόσο στον παλαιό όσο και στο νέο Κόσμο. Ελληνική συμμετοχή: "The beginnings of copper production and metallurgy. New evidence from the Aegean island of Kythnos" (I. Μπρασιόκος και Ο. Χατζηναστασίου).

Η απογραφή της αρχαιομετρικής έρευνας στην Ελλάδα και την Κύπρο

Στη διάρκεια των δύο τελευταίων ετών η Ελληνική Αρχαιομετρική Εταιρεία ξεκίνησε και σχεδόν ολοκλήρωσε την απογραφή της αρχαιομετρικής έρευνας στον ελληνικό χώρο (Ελλάδα και Κύπρο). Η σχετική βάση δεδομένων έχει αναπτυχθεί και η ηλεκτρονική μορφή και περιλαμβάνει: ονόματα ερευνητών, καταγραφή ερευνητικών ομάδων/Ερευνητικών Ιδρυμάτων, Πανεπιστημίων, Ξένων Σχολών και ιδιωτικών φορέων, στα οποία γίνεται αρχαιομετρική έρευνα, τίτλος και περιλήψεις δημοσιεύσεων σε ελληνικά και ξένα περιοδικά του κλάδου ή σε Πρακτικά συνεδρίων, ερευνητικά έργα (επιδοτούμενα και μη) που βρίσκονται σε εξέλιξη, κ.ά. Η συλλογή των πληροφοριακών στοιχείων έγινε με τη βοήθεια των ερευνητών, οι οποίοι στη μεγάλη πλειονότητά τους είναι μέλη της Εταιρείας και ανταποκρίθηκαν προθίμως στην πρόθεση της ΕΑΕ για την καταγραφή. Η βάση δεδομένων εμπεριλαμβάνεται συνεχώς και οι πληροφορίες που περιεχόμενες μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τα μέλη της Εταιρείας αλλά και από άλλους ενδιαφερόμενους. Με τον τρόπο αυτό η ΕΑΕ έχει επιτυχημένα ανακαταγράψει με ολοκληρωτική για την εύρεση συνεργατών, τη βιβλιογραφική ενήμερωση των ενδιαφερομένων και τη συνεργασία επιστημονικών ομάδων, ενώ προγραμματίζεται και η προβολή στο Internet των ερευνητικών δραστηριοτήτων των ομάδων που ενδιαφέρονται σχετικά.

Νέα διατριβή στην Αρχαιομετρία

Με τίτλο "Μελέτη συνθηκών και παραμέτρων για χρονολόγησης υψηλής ακρίβειας με C-14" παρουσιάστηκε η διδακτορική διατριβή του Κ. Γ. Φακορέλλη στο Φυσικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Πατρών τον Οκτώβριο του 1996. Σκοπός της διατριβής ήταν η διασφάλιση της αξιοπιστίας και η αύξηση της ακρίβειας των ηλικιών που προσδιορίζονται με ραδιοάνθρακα, χρησιμοποιώντας την τεχνική αερίου δείγματος (CO₂).

Τα συμπεράσματα της εργασίας εφαρμόστηκαν σε 225 δείγματα των οποίων ελεγχθήκαν οι χρονολογήσεις. Δύο ομαδες από αυτά επικυρώθηκαν και παρουσιάστηκαν αναλυτικά ως παραδείγματα συμβολής της μεθόδου ραδιοχρονολόγησης στην επίλυση αρχαιολογικών προβλημάτων, και σφραγίστηκαν: α) τη χρονολόγηση των πολιτισμικών φάσεων του σπηλαίου "Μούτα" της Βόρειας στην Καλαμίτι και β) τη χρονολόγηση ιζημάτων προερχόμενων από πυρίνες γε-

ώτρησης που έγιναν στην πεδιάδα ανατολικά του Αγίου για τον εντοπισμό της αρχαίας πόλης Ελίξης. Η έρευνα εποικήθηκε εξ ολοκλήρου στο Εργαστήριο Αρχαιομετρίας του ΕΚΕΦΕ "Δημόκριτος", στο οποίο ο κ. Φακρέλλης είναι τώρα συνεργαζόμενος ερευνητής. Μικρός αριθμός ανατύπων της διατριβής διατίθεται δωρεάν στους ενδιαφερόμενους από το συγγραφέα. Πληροφορίες τηλ. 01-613 111, φακ. 631.

Αρχαιομετρία και διακρατικές συνεργασίες

Στο τελευταίο τεύχος του *Ενημερωτικού Δελτίου της Γ.Γ.Ε.Τ.* (7η, ανάπτυξης) δημοσιεύεται προκήρυξη για υποβολή προτάσεων επιστημονικής και τεχνολογικής συνεργασίας με την Κίνα για τα έτη 1998 και 1999. Η Αρχαιομετρία αναφέρεται στον επτά επιστημονικούς και τεχνολογικούς τομείς προτεραιότητας. Μολοντί μέχρι τώρα αρκετά έργα για άλλες διακρατικές συνεργασίες με αρχαιομετρικό περιεχόμενο έχουν εγκριθεί (και εγκρίνονται) από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, είναι – πιθανότατα – η πρώτη φορά που η Αρχαιομετρία περιλαμβάνεται ως ανεξάρτητος και επιλέξιμος ερευνητικός στόχος.

Το γεγονός αξίζει να επισημανθεί, τόσο επειδή υποδηλώνει και μια επίσημη αναγνώριση της σοβαρής έρευνας που γίνεται στη χώρα σ' αυτόν τον κλάδο όσο και γιατί είναι αξία συγχαρητήριων η ηγεσία της ΓΓΕΤ γι' αυτή την ερευνητική πολιτική της. Καταληκτική ημερομηνία υποβολής προτάσεων είναι η 15η Σεπτεμβρίου 1997. Για μελλοντικές προκηρύξεις οι ενδιαφερόμενοι μπορούν ν' απευθύνονται: ΓΓΕΤ, Δ/νση Διεθνούς Ε & Τ Συνεργασίας, Τμήμα Διακρατικών Σχέσεων, Μεσογείων 14-18, 115 10 Αθήνα, τηλ. 6911 122 ή 7752 222.

Γεωφυσικές διασκοπήσεις

Τα τελευταία χρόνια οι γεωφυσικές διασκοπήσεις έχουν εντυπωσιακά αναπτυχθεί και αναδειχθεί σε αυτοτελή και αναγκαία ομάδα εργασιών, με εντυπωσιακές επιτυχίες στην έρευνα για εντοπισμό αρχαιοτήτων και στη διερεύνηση μεγάλων επιστημονικών ερωτημάτων που σχετίζονται με το παρελθόν του ανθρώπου και της γης. Έλληνες γεωφυσικοί, με σημαντική εμπειρία και εξοπλισμό εργαστηρίου ή υπαίθρου της νέας γενιάς (δορυφορικά συστήματα, ραντάρ, σύγχρονα υπολογιστικά συστήματα κ.ά.), έχουν αναπτύξει διεθνώς πρωτοποριακές δραστηριότητες σε νέους τομείς,

όπως έρευνες σε μεγάλα βάθη, υποθαλάσσιες διασκοπήσεις ή γεωφυσικές έρευνες σε σπήλαια. Στα Γεωλογικά Τμήματα των Πανεπιστημίων Πατρών και Θεσσαλονίκης κυρίως, αλλά και σε άλλους δημόσιους ή ιδιωτικούς ερευνητικούς φορείς, έχουν αναπτυχθεί αναληφθεί μεγάλα προγράμματα γεωφυσικών διασκοπήσεων με εντυπωσιακά αποτελέσματα, όπως αυτό του εντοπισμού – με γεωφυσική έρευνα – της διάρκειας του Ξέρξη στη Χαλκιδική – που περιγράφεται στην πρόσφατη δημοσίευση "The detection of king Xerxes' Canal by the use of shallow reflection and refraction seismics - Preliminary results", υπό V.K. Karastathis and St. Papamantonopoulos, *Geophysical Prospecting* 1997, 45, σσ. 389-401.

Ο νέος τόμος του PACT

Δημοσιεύθηκαν τα *Πρακτικά του 2ου Συνεδρίου Νοτιοανατολικής Ευρώπης στην Αρχαιομετρία*, που είχε γίνει στους Δελφούς (19-21 Απριλίου 1991) και περιλαμβάνονται στον νέο τόμο της σειράς PACT του Συμβουλίου της Ευρώπης (PACT, 45, 1995, Editors I. Lintzis and G. Tsokas). Στον καλοσημειωμένο τόμο με 543 σελίδες περιέχονται 49 δημοσιεύσεις, που έχουν γίνει δεκτές μετά από κρίση, από τις οποίες οι 19 υπογράφονται από Έλληνες ερευνητές. Οι εργασίες αναφέρονται σε θέματα χρονολόγησης, ανάσωσης, εντοπισμού αρχαιοτήτων, αρχαιοαστρονομίας, ιστορικής γεωμορφολογίας και επαφών μεταξύ κλιών της Μεσογείου κατά την 7η έως την 1η χιλιετία π.Χ. Πληροφορίες-παραγγελίες: Professor T. Hackens, 28a Av. Leopold II, Rixensart 1330, Belgium.

Δημοσιεύσεις

- Theocharis P., Lintzis I. and Galloway R. B. (1997), "Dating in two Hellenic pyramids by a novel application of thermoluminescence". *J. of Archaeol. Sci.*, 24, σσ. 399-405.
- Theocharis P., Lintzis I., Lagios E. and Sampson A. (1996), "Geophysical prospection, archaeological excavation and dating in two Hellenic pyramids". *Surveys in Geophysics*, 17, σσ. 593-618.
- Λυριτζής Ι. (1997), "Το μυστήριο των ελληνικών πυραμίδων", περιοδικό *ΑΕΜΩ* (Ναυτ. Ομ. Ελλάδος), 9, σσ. 32-34.
- Τσούκας Κ. Γ. (1997), "Αρχαίο Λαύριο και περιβάλλον", *Οριζώντες Πλούτος* 102, σσ. 31-38.
- Οικονομικού Μ. (1997), "Εργαστήριο τήξεως μεταλλεύματος στον όρμο Ασπιγμής Σούνιου (Λιμάνι Πασά)", *Οριζώντες Πλούτος* 103, σσ. 47-54.

Δελτίο συνδρομής

Να αποσταλεί συμπληρωμένο και συνοδευμένο από το αντίτιμο της συνδρομής στο περιοδικό **ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ & ΤΕΧΝΕΣ**, οδός Χρ. Λαδά 3, 102 37 ΑΘΗΝΑ fax: 3219957

Επιθυμώ να εγγραφώ συνδρομητής για ένα χρόνο – 4 τεύχη – από το τεύχος αριθμ. ....
 Συνδρομή Εσωτερικού: Δρχ. 7.000 – Συμμετελών, Συλλόγων 8.000 – Οργανισμών, Τραπεζών, Ν.Π.Δ.Δ., Α.Ε. 10.000 –
 Μαθητών και Σπουδαστών 6.000 (με αποστολή φωτοτυπίας αστυνομικής ή φοιτητικής ταυτότητας αντίστοιχα).
 Εξωτερικού: Αεροπ. ταχυδρ. Ευρώπη \$40 – Αμερική, Καναδάς, Αυστραλία \$45 – Κύπρος \$35 – Σπουδαστών εξωτερικού \$35.
 Πώληση παλαιών τευχών (1 έως και 54) 950 δρχ.

Τρόπος πληρωμής: Ταχυδρομική ή τραπεζική επίταξη στο περιοδικό **ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ & ΤΕΧΝΕΣ**, Χρ. Λαδά 3, 102 37 ΑΘΗΝΑ

Επώνυμο ..... Όνομα
 Οδός ..... Αριθμός ..... Τηλ.
 Πόλη ..... Ταχ. Κώδ.
 Ημερομηνία ..... Υπογραφή